

باسمه تعالی

فاستبقوا الخیرات

مرد بی برگ و نوارا سبک از جای مگیر

کوزه، بی دسته چو بینی به دو دستش بردار (میرصیدی)

وکیل دکتر رضا مقصودی

معاضدت قضائی، تلاشی در راستای تحقق باورها و آرزوهای دست نیافتنی

گزارش اقدامات و برنامه های اداره معاضدت قضائی در دوره دهم مدیریت کانون وکلای اصفهان

برای آنکه ارزش معاضدت قضائی و اهمیت این جوهر گرانقدر و نقش آن در پیوند وکالت با بدنه اجتماع روشن شود، باید بوسیله بازتعریف معاضدت، به این تأسیس بی بدیل و ارزنده نگاهی عمیق و تازه بیافکنیم. در این رهگذر همچنین درخواهیم یافت که معاضدت قضائی و کمک و دستگیری از بی بضاعتان و ناتوانان و بی پناهان با ذات وکالت عجین و قرین بوده و نیز در عمق فطرت و جان واضعین وکالت نهفته بوده است. به قسمی که این ابداع ارزشمند چون گوهری تابناک مسبوق بر همه ارکان دیگر، بعنوان یک رسالت و تکلیف انسانی سالهاست بر تارک کانون وکلای می درخشد.

- معاضدت، تأسیسی عینی و ملموس در اثبات این شعار است که برای تحقق و حفظ دموکراسی، عدالت نباید جیره بندی شود.

- معاضدت نقطه پیوند و اتصال وکیل با طبقات متوسط و رو به پائین جامعه است برای کسب تجربه ای نایاب در فهم و درک فرهنگ و منش قضائی آنان و شناخت رازها، نیازها و دردهای پنهان در لایه های زیرین اجتماع. امری که عادتاً در وکالت تعیینی نصیب نمیشود. نیز فرصتی منحصر بفرد است برای تجربه وکالت در موضوعاتی که وکیل در انتخاب آزادانه خود از آنها احتراز کرده و قبول وکالت نمی کند. معاضدت از این منظر کسب تجارب مفید در خواسته های متفاوت و متنوع است.

- معاضدت، اثبات عملی حسن نیت و وسیله ابراز قصد و اراده جدی نهاد وکالت در همکاری و تعامل مثبت و سازنده با نهاد قضاوت در اجرا و تحقق بهتر عدالت قضایی است.

- معاضدت باطل السحر همه ادعاهائی است که فعالیت و دغدغه های وکیل را یکسره منفعت طلبانه و سودجویانه می دانند.

لذا؛ هر چه مسئولین و متولیان امور کانون به نهادهائی چون معاضدت پرداخته و در پرورش و بالندگی و پویائی آن و در ایفای نقش بی بدیلش کوشیده و دلیری نمایند، کیان وکالت را در برخورد با آسیب ها و خطرات و موانع، آبدیده تر و استوارتر، خدمات کانون را در تعامل با بدنه اجتماع برجسته تر، اقبال و حمایت افکار عمومی خاصه طبقات متوسط و رو

به پائین اجتماع را در پیشبرد اهداف و برنامه های کانون تقویت و صلابت بخشیده، این نهاد را در برابر شبهه افکنی ها، بی مهری ها و بیم و نگرانی های حاضر مقاوم تر و نفوذناپذیرتر نموده اند.

در این راستا از دو زاویه (وکالت تسخیری و معاضدت)، که در حوزه تکالیف و وظائف شعبه معاضدت قرار دارد، به این تأسیس نگاهی تازه می افکنیم:

۱- وکالت تسخیری؛ نمود واقعی حق دفاع و دادخواهی

امروزه یکی از شرایط ایجاد دادرسی عادلانه را برخورداری متهم از حق داشتن وکیل می دانند. زیرا در شرایطی که وجدان عمومی اجتماع از ارتکاب جرم آسیب دیده و جریحه دار شده و احساسات و افکار عمومی از دستگاه عدالت مجازات شدید و فوری متهم را خواستارند، و در جریان دادرسی که یک طرف آن دادستان با نظام مجهز دادرسی و مقامات و ضابطین آن قرار دارد و طرف مقابل متهمی با حداقل امکانات و توانائیا و اختیارات؛ این فرد در صورت نبود وکیل تنها می ماند و دادستان با اشراف کامل به اصول و مقررات حقوقی و با توجه به امکانات قضایی نسبت به متهم در موقعیت کاملاً متفاوت و برتری قرار می گیرد، تنها کسی که در این شرایط نابرابر حقوق متهم را بیان و از آن حمایت کرده و اصول جزائی از جمله تفسیر مضیق به نفع متهم و قاعده تساوی سلاح ها را اعتبار و تحقق می بخشد، نه از آن جهت که همواره بی گناهی متهم را اثبات کند، بلکه از چرائی موضوع و حقوق قانونی اش دفاع کند، وکیل است.

فلسفه الزامی بودن حضور وکیل در جرائم سنگین (موضوع ماده ۳۸۴ قانون آئین دادرسی کیفری)، علاوه بر تضمین اجرای اصل ۳۵ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و تمهید امکانات برای برخورداری از این حق، اعتبار بخشیدن به دادرسی عادلانه می باشد.

حتی کسانی که معتقدند وکیل می بایست تنها مدافع از حق باشد و وکالت از ظالم حرام است، وکالت تسخیری را که وکیل صاحب اراده در قبول و یا رد دفاع نیست، فارغ از حق دفاع، این گونه توجیه کرده و ضروری می دانند که ممکن است متهم بی گناه و مظلوم بوده و بی جهت در معرض اتهام قرار گرفته باشد. لذا وکیل تسخیری از این رو خوانده می شود که شاید بتواند با استفاده از تخصص خود راهی را برای اثبات رخ دادن اشتباه و یا بیگناهی متهم پیدا کند و بدین معنا نیست که وکیل تسخیری برای ناحق کردن حق، برگزیده می شود.

۲- وکالت معاضدت؛ پیوند با بدنه اجتماع

پویائی، بالندگی و اثربخشی که در ماهیت و ذات معاضدت نهفته است و قابلیت انعطاف پذیری اش در بسط و توسعه خدمات وکالتی و بهبود عدالت قضائی به همه طبقات اجتماع خاصه اقشار محروم و معسر از یک سو و سرگردانی و حیرانی روزافزون خلق الله در پیچ و خم راهروهای دادگستری و کثرت دعاوی و فقد سیستم جامع و هدایتگر برای ارشاد و معاضدت قضائی و بالطبع اشتباهات بسیار در شناخت مبنا و سبب دعاوی و طرح و تنظیم ناصواب یا نامطلوب دادخواست ها و بالمآل از این رهگذر تضییع حقوق و آسیب های جدی به عدالت قضائی در سطحی چشمگیر همه و

همه از سوی دیگر، فرصتی تاریخی و استثنائی پیش روی متولیان اداره امور کانونها قرار داده تا با درک صحیح و عمیق این موقعیت و با بهره گیری از خمیرمایه های انسانی و الهی معاضدت در رسیدن به اهداف وکالت بکوشند.

در این قسمت، با توجه به سوابق، تجارب و ایده هایی که طی بیش از یک دهه در ذهن و روح همکاران وظیفه شناس، مسئول و فداکار شعبه معاضدت اصفهان شکل گرفته و پرورش یافته بود و تحقق برخی از آنها آرزویی دست نیافتنی می نمود، با استفاده از خرد جمعی اقدام به آسیب شناسی علمی - کارشناسی مشکلات و موانع نموده و با اعتقاد به اینکه مدیریت دانش بنیان و علم محور می بایست اساس و چارچوب اصلی فعالیت و حرکت در شعبه را هدایت و رهبری نماید؛ علیرغم موانع فراوان از جمله دیدگاه سنت گرایانه که ظرفیت ها و قابلیت های بی شمار معاضدت را منکر و بجای نشان دادن آن بر مسند واقعی و کشاندن به متن نیازهای حقوقی اجتماع و مصادر قضائی مردم، مدعی است معاضدت می بایست در افقی دوردست و یا دست نیافتنی نشسته، به ارائه مشاوره حقوقی و یا در موارد خاص تعیین وکیل معاضدتی در حد تعریف و تکلیف قانونی بسنده کرده و قانع باشد؛ این دیدگاه در نتیجه بالهای عقاب بلند پرواز و دور اندیش معاضدت را چیده، آنرا در قفسی تنگ و غمبار حبس کرده و این جوهر گرانبه را با همه آثار و برکاتش از حیات و حرکت و تیش و زایش بازداشته، در محدوده ای مضیق و حداقلی در حد رفع تکلیف قانونی تعریف و تحدید می کند؛ در مقابل ما معتقد بوده و هستیم همین وظایف و تعریف قانونی را می توان با توجه به مدیریت دانش محور و با ابتکار عمل و ریسک پذیری و قبول مسئولیت آن و با توجه به دانش و تجربه سایر کشورها به شیوه ای به مراتب بهتر، مفیدتر و مؤثرتر انجام داد.

لذا با این پیش زمینه ذهنی اولین وظیفه، شناسائی و انتصاب همکاران مشتاق و تعیین درست عملکرد و کارائی و ظرفیت موجود و مطلوب حوزه مأموریت بود.

با این دیدگاه، پس از مشورت و مذاکره با بسیاری از صاحب نظران، بزرگان و فعالان حوزه معاضدت، با همین نیروها و امکانات و ظرفیت های موجود و بکارگیری و گماشتن هر فرد در محل مناسب و درخور شأن، و صد البته هدایت و حمایت قاطع و مطلوب هیئت مدیره محترم در همراهی، شناخت نیازهای شعبه و معرفی وکلای مجرب و معتمد و الحاق آنها به بدنه معاضدت؛ اقدام به بازتعریف وظایف شعبه و شناسائی چارچوب سازمانی مدون و مصوب قبلی به شرح زیر نموده است:

اول : شعبه عرایض:

اجرای وظیفه مذکور در مواد ۳۴، ۳۷، ۳۸ و ۴۱ آئین نامه قانون وکالت به عهده شعبه عرایض می باشد. با توجه به وظایف ذاتی این شعبه در رسیدگی به تقاضای معاضدت و احراز شرائط ماده ۲۴ قانون و ۴۲ آئین نامه، تعیین تواقص تقاضا و دستور رفع نقص آن به دبیرخانه، اعلام عقیده راجع به پیشبرد دعوی و با اساس بودن آن، احراز عدم شخری و قصد فریب یا سوء استفاده متقاضی، تعیین موضوع یا مبنا و سبب دعوی و رسیدگی تقاضای وکیل در خصوص تعیین، اصلاح یا تغییر آن می باشد که وظایف بطور مفصل و با نگاه آسیب شناسانه به ادوار گذشته و با گماردن مسئول برای هر روز در

شعبه و تعیین حق امضاء اوراق و ابلاغات داخلی و نظارت مستمر بر عملکرد اعضای دایره توسط مسئول آن تدوین، ابلاغ و اجرایی گردید.

دوم: شعبه قضائی:

اجرای وظیفه مقرر در مواد ۳۴ و ذیل ماده ۴۱ آئین نامه قانون وکالت به عهده شعبه قضائی است. وظیفه این شعبه در حال حاضر از جمله بررسی تقاضاهای عزل، تغییر و سایر معاذیر و مسائل مربوط به وکلای منتخب و تعیین وکلای تسخیری حتی الامکان با توجه به مهارت، تخصص و جنسیت آنها در ارتباط با نوع و شدت موضوع اتهام و نظارت بر عملکرد و حسن جریان امور ارجاعی می باشد.

شایان ذکر است که یکی از اقدامات بدیع در این دوره تعریف و تعیین مأموریتی ویژه به دایره نظارت و پیگیری جهت آسیب شناسی ارجاعات تسخیری و معاضدتی بوده است که در طی چند ماه کار سخت و سنگین و با ممارست و تلاشی پیگیر فهرستی از قاطبه وکلای تهیه و بر اساس شماره پروانه وکالت ردیف کاردکسها منظم و مورد نظر و بازبینی کامل قرار گرفت؛ به طوری که موجب نوعی عدالت توزیعی و برکات و آثار فراوان گردید.

به همین مناسبت عرض می شود ریشه و بنیان بسیاری از آسیب ها و دشواریها و نواقص ایجاد شده که خواسته یا ناخواسته منشاء توالی فساد می گردد، خلاء و فقد سیستم جامع اتوماسیون اداری و نرم افزار برنامه رایانه ای در شعبه بوده که امید است با همت و حمایت هیئت مدیره محترم، شعبه معاضدت کانون اصفهان نیز همانند برخی دیگر از مراکز معاضدت به این سیستم نرم افزاری مجهز گردد.

سوم: معاونت مراکز مشاوره:

در این دوره با توجه به همت و دیدگاه هیئت مدیره محترم، فعالیتهای معاضدت در دایره مشاوره وسعت و عمق و غنای چشمگیر و قابل توجهی یافت. تعیین وکلای مجرب و کارآزموده برای بخش های مختلف خارج از شعبه از جمله کلینیک های حقوقی، زندان مرکزی، بند نسوان و کانون اصلاح و تربیت از عمده اقدامات این بخش بوده که با آسیب شناسی و بازبینی و نگاه دانش محور و نهایتاً معرفی اعضاء به مراکز مشاوره یاد شده و شروع خدمات معاضدت در ارتباط با اداره کل زندانها به ثمر نشست.

در همین رابطه بازبینی و اصلاح و تکمیل تفاهم نامه همکاری کانون با اداره کل زندانها و انجمن حمایت از زندانیان نیز در قالب کارگروه منتخب تدوین و اجرایی گردید.

همچنین عقد قرارداد و تفاهم نامه همکاری جهت انجام خدمات مطلوب معاضدتی به مجتمع شوراهای حل اختلاف، سازمان بهزیستی و کمیته امداد امام خمینی (ره) استان؛ از جمله اقدامات مؤثر، بدیع و ممتاز شعبه در قسمت مراکز مشاوره بوده که با عنایت و مساعدت هیئت مدیره محترم به ثمر نهشته است.

چهارم: دایره نظارت و پیگیری:

دایره نظارت که از ابتکارات و ابداعات مفید معاضدت در دوره پیشین بوده است، تاکنون آثار، فوائد و برکات بیشماری در رصد و ممیزی ابلاغات صادره به یادگار گذاشته است. نظارت بر حسن جریان امور معاضدتی و تسخیری پس از ارجاع، رصد رفتار مناسب موکل با وکیل منتخب و حل و فصل چالش ها و اختلافات احتمالی آنها، نظارت و پیگیری انجام مطلوب تکالیف محوله معاضدتی و تسخیری از جمله وصول حق الوکاله و واریز سهم خمس آن به حساب کانون، در حیطه وظایف و فعالیتهای این معاونت می باشد.

در پایان از همه همکاران فداکار و بلند همت شعبه که با روحیه احسان و نیکوکاری بالا این خدمت را بی مزد و منت قبول کرده و به آنانکه دست یاری، روی نیاز و چشم امیدشان به دادخواهی گشوده است؛ با حفظ کرامت انسانی ایشان، یاری رسانده و نیز از همه وکلای محترم که بار اصلی قبول این تکلیف فوق انسانی را در شرائط دشوار حاضر بدوش کشیده و قبول می نمایند، تشکر و قدردانی کرده و توفیق همگان را در ادامه این راه سهل و ممتنع از خداوند بزرگ خواستارم.

رئیس شعبه معاضدت قضائی کانون وکلای دادگستری اصفهان

دکتر رضا مقصودی